

חלף ר' מיכל וסיפר הדברים לבני-העיר. בדקו ומצאו בדבריו, ושתוממו כולם. וכשבאה העגלה להעיר, ראו שבאו שני אנשים זרים, והם התעסקו בו. ואמר הצדיק ר' מיכל, שאחד משני האנשים היה אליהו.

ורבי חסד ואמת (שמות לז, א)

238

פעם אחת בא לפני הרב הקדוש ר' מאיר'ל מפרמיסלאן ז"ל איש אחד, שהתנהג ברבנות, ולבש בגדי-לכן ואיצטלא דרבני. ר' מאיר'ל דבריו בו, שאין חלכו בברך, ורק בחיצוניותו הוא נראה כרב צדיק ובעל-מדרגה, ונפנימיותו הוא איש פשוט בתכלית. אמר לו ר' מאיר'ל: — בשלש-עשרה מידות הרחמים כתוב: "ואמת". ולכאורה קשה: הלא אמת היא מידת-הדין ולא מידת-הרחמים, ואם הקב"ה יתנהג עמו במידת האמת, וידקדק עמו אם אנהו מקיימים המצוות באמת לאמונתו, מי צדיק ויזכה לפניו בדין? אלא שלפעמים — הסביר ר' מאיר'ל — יש שמידת האמת היא מידת הרחמים, כגון אם רואה הקב"ה אדם שמתחממה לצדיק, לובש בגדי-לכן וחלוקה-דרכו, וברומה, והיה מן הדין שהקב"ה ידקדק עמו כחוט השערה, כמו שמדקדק עם הצדיקים, כרם, הקדוש-ברוך-הוא מתנהג עמו רק לפי מידת האמת, שדש"ת הרואה ללכ יודע שבאמת אינו אלא איש פשוט, ואינו מדקדק עמו אלא כמו עם אנשים פשוטים, ודרי יש בזה משום חסד גדול שמתנהג עמו לפי מידת האמת...

ונבא משה לפני ה'... יסור את-המסורה (שמות לז, לד)

239

כשנים האחרונות של הגאון הקדוש מקוצק ז"ל סבל הרבה מכאב-עיניים ויעצהו רופא מומחה מורשה להרכיב משקפיים על עיניו בשעת הלילה שלא יזיק לו העיזן בספרים. לא רצה הצדיק בשום אופן לחבוש בשעת לימודו את המשקפיים, ואמר: — איני רוצה לעשות הפסק בין עיני להתורה הקדושה. ופעם אחת היה מיחוש עיניים לחלמיו של הרבי מקוצק, הצדיק ר' אליהו מוויסקיט ז"ל, וצווחו הרופאים לשים משקפיים על עיניו. והיה מרכיב המשקפיים על חטמו ונושא אותם, אך קודם שדחתה ללמוד

משמשת פעם קודש ופעם חול. "פסל-לך", והכוונה על שני לחות-הדברית, וכתוב: "לא-תעשה לך פסל" (שמות כ, דא) והכוונה על עבודה-זרה. והבדל הוא, שבמקום שהוראתו קודש, כתובה חיבת לך" אחר חיבת "פסל", ובמקום שהוראתו חול, כתוב לך" קודם "פסל". כשהוא עושה איזה דבר טוב ואינו חושב להנאת עצמו, דהיינו, לך", אז הוא קודש, ולדפן, אם לך" קודם, שחושב העיקר להנאת עצמו, אזי הוא כהונת "לא תעשה לך פסל".

ואיש לא יעלה עמוך (שמות לז, א)

237

הצדיק ר' מיכל מולוטשוב ז"ל נסע פעם אחת להבעש"ט, ועבר דרך כפר, שהיהויד אחד לקח שם בחבידה את ביה-המזיגה לשלוש שנים, ולא היה מניח לשום יהודי אחר להיות באותו כפר. ואותו יום ערב-שבת היה, ונשבר אופן העגלה. לקח העגלן את האופן על שכמו וחלף אל הכפר לתקנו. כשהגיע האופן ונסע קצת הלאה, נשבר האופן השני, ובינתיים נטה היום לערוב. אמר ר' מיכל: — יעבור עלי מה, ולא נחלל שבת. נשבות בכפר. ונתן איזה סך לשומר הכפר להניח להם להיכנס לכפר. כשבאו,

התחיל היהודי לצעוק:

— מי הביא אתכם הנזה?

— אמר לו הצדיק: — אינו מבקשים לא אכילה ולא שתיה, רק לשבות כאן. ונתראה להם היהודי, רק באופן שלא יפרסמו "החללות" ברכים, כי על-ידי זה ירגילו מנהג רע של אורחים ביהוה.

כשבא אחרי-כך להבעש"ט, שאל אותו באיזה מקום שבת, וסיפר לו. וכשתחזר אחרי-כך לביהוה, פגע באשטו של אותו יהודי כשהוא עומדת עם עגלה לפני העיר, ובעלה מוטל על העגלה מה, ובעיר שמחה רשון שנפטר אדם רשע, ודרשו סך גדול דמי-קבורה. לחשה האשה להצדיק ר' מיכל, שידע שבעלה היה צדיק גדול, מן הגמורים, ויש בעיר איש אחד מביני-אורחים גדול וכל מה שהוא עושה הכל הוא על חשבונו של הנפטר, ויעוד הרבה צדקות עשה הנפטר והכל בצניעות ובחסות, וכתב בצוואתו, שבקבורתו לא יעסקו איש, רק כשהבוא העגלה להעיר יבואו לגמר העגלה שני אנשים זרים, והם יתעסקו בו.